

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno diplomanta:	Zdeněk Podzimek
Téma práce:	Formalismus v právu
Rozsah práce:	129.567 znaků (odpovídajících cca. 72 normostranám), práce obsahuje strukturovaný seznam použitých zdrojů (literatury a judikatury) a abstrakty a seznamy klíčových slov v českém a anglickém jazyce
Datum odevzdání práce:	16. 6. 2024

Aktuálnost (novost) tématu

Práce zkoumá z různých úhlů pohledu formalismus a formální vlastnosti práva. Formalismus práva je někdy nesprávně spojován s přepjatým formalismem, přitom jde, jak diplomant správně podotýká, o „fenomén spojený s právem, který je mu bytostně inherentní a který ho doprovází od jeho počátků“ (str. 1). Diplomant zdůrazňuje spíše praktickou orientaci své práce na otázky právní interpretace, což je aktuálně hojně diskutované téma v obecné právní teorii. Další aspekt novosti tématu lze spatřovat v orientaci diplomanta na směr právního realismu, konkrétně amerického právního realismu. V této souvislosti lze možná zmínit, že právní realismus je daleko širší směr právního myšlení a nachází své podporovatele i v evropských státech (zmínit lze například velmi významnou italskou školu právního realismu a autory jako např. Riccardo Guastini nebo Pierluigi Chiassoni).

Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Metody volí diplomant klasické pro oblast právní teorie a filosofie práva: doktrinární výzkum a kritickou pojmovou analýzu. Zkoumaným tématem jsou projevy formalismu v právu, zejména s přihlédnutím k přístupu amerického právního realismu a ve vztahu ke zkoumání interpretace práva. Autor se kloní k názoru, že formalismus je především projevem tzv. interpretační formality (str. 13, 27 a 52) – tedy jej lze transformovat na otázky interpretace práva. Vzhledem k tomu, že u nás již existují přehledové práce na téma amerického právního realismu (např. handbook Filosofie práva editorů Martina Haply a Tomáše Sobka), není podle mého názoru nutné popisovat do takové hloubky přístup amerických právních realistů, zejména pokud se neváže na jednu konkrétní otázku, o které je celá diplomová práce.

Formální a systematické členění práce

Práce pokrývá, jak jsem uvedl výše, řadu aspektů formalismu v právu, vždy však není jednoduché sledovat jednotnou myšlenkovou linii a zejména naplnění cíle práce. Je-li cílem práce „být příspěvkem do diskuse [na téma formalismu v právu]“ – zdá se mi takto formulovaný cíl poměrně vágní. Práce je formálně členěna na čtyři části, přičemž každá ze čtyř částí dle diplomanta (viz str. 1) odpovídá na samostatné okruhy výzkumných otázek. Čtenář při takto široce formulovaném cíli práce a relativně tematicky uzavřených kapitolách diplomové práce si vždy není jistý, jak jednotlivé části spolu souvisejí. První část práce ve svém závěru odpovídá na otázku, co je to formalismus v právu s využitím charakteristik právního realismu podle Karla

Llewellyna a Martina Stonea. Druhá kapitola se věnuje kritické analýze fenoménu neurčitosti (vágnosti) práva, opět z pohledu právních realistů. K tomu lze dodat, že otázka neurčitosti práva je poměrně široké téma, které by mohlo být zpracováno v samostatné práci. Tématu se věnuje značné množství odborné literatury zkoumající právní jazyk prizmatem obecné filosofie jazyka (v České republice lze připomenout především díla Katarzyny Žák Krzyžankové a Lindy Tvrđíkové) a dále například hermeneutiky (čemuž se věnuje Lukáš Hlouch). Stěžejní část práce pojednává o interpretaci práva, kde diplomant navazuje především na práce vedoucího diplomové práce, prof. Zdeňka Kühna. Přibližuje teorii J. Wroblewského o ideologiích soudcovské aplikace práva a následně poukazuje na problémy spojené s formalistickými a antiformalistickými přístupy k právní interpretaci. Jeho závěrem je tvrzení, že formalismus je vhodný přístup k řešení jednoduchých případů aplikace práva, naopak ve složitých případech formalistické přístupy zakrývají skutečné důvody rozhodnutí (str. 52). Poslední část diplomové práce se věnuje otázce, jak mají soudy přistupovat k řešení složitých případů aplikace práva. V závěru diplomové práce autor argumentuje ve prospěch posilování diskurzivního modelu soudního rozhodování (str. 53). Po přečtení práce lze ale konstatovat, že práce je tematicky vcelku sevřená a všechny kapitoly se váží k tématu formalismu v právu.

Vyjádření k práci

V této části se vyjádřím k silným a slabým stránkám diplomové práce. Ze silnějších stránek lze zmínit přehledné zpracování problematiky právní interpretace prizmatem doktríny amerického právního realismu, celková čtivost práce a její praktické vyústění v analýzu soudcovského stylu rozhodování. Pozitivem diplomové práce je i fakt, že se v ní diplomant opírá o relativně velké množství relevantních českých i zahraničních zdrojů, rovněž úroveň a četnost citací v práci je velmi dobrá.

K slabším stránkám práce patří z mého pohledu nedostatečné zacílení na řešení konkrétního problému či potvrzení nebo vyvrácení nějaké hypotézy anebo teorie jiného autora. V diplomové práci navazuje diplomant na řadu prací vedoucího diplomové práce, není ale zřejmé, v čem se diplomantovy závěry liší a v čem jsou tedy závěry diplomové práce originální (k tomu směřuje i hlavní otázka pro obhajobu práce). Slabinou práce je větší množství pravopisných chyb (zejména při oddělování vedlejších vět).

Kromě výše uvedených obecných hodnocení připojuji z pozice oponenta pár dílčích kritických poznámek:

Na str. 34 diplomant uvádí, že Filip Melzer „vytváří tzv. model tří oblastí významu pojmů“. Jedná se však o teorii německého autora Philippa Hecka, kterou doc. Melzer pouze přebírá.

Na str. 35-36 lze zmínit, že prvním kritikem označení některých argumentů pod souhrnný pojem „logická metoda výkladu“ byl v české odborné literatuře doc. František Cvrček.

Na str. 43 diplomant cituje autora „Alexandera Lawrence“ – zjevně je tím míněn Lawrence Alexander.

Ve třetí kapitole (str. 41) se diplomant staví kriticky k používání anti-formalistických metod interpretace práva, neboť soudce „často prosazuje svoje teleologické názory“. Jedná se o tvrzení faktů, které by mělo být podle mého názoru prokázány.

I s vědomím výše uvedených nedostatků práce bych rád zdůraznil celkově pozitivní dojem z diplomové práce.

Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíle práce nejsou v úvodu jasně definovány ani zde nenalezneme hypotézy, které by měly být předmětem vlastního zkoumání. Pokud lze za cíl práce označit představení aspektů formalismu v právu prizmatem závěrů amerických právních realistů, tento cíl byl v přiměřené míře splněn.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Závěry práce nenesou rysy plagiarismu, řada názorů představených v práci je poctivě citována.
Logická stavba práce	Strukturu diplomové práce jsem podrobně popisoval výše; k její logické stavbě nemám zásadní připomínky. Pouze jsem toho názoru, že hlavní závěry jsou formulovány ve třetí kapitole, s tím, že relativně stručná čtvrtá kapitola pouze shrnuje v zásadě již vyslovené názory a její smysl mi tak poněkud uniká.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Práce obsahuje poměrně bohatý poznámkový aparát opírající se o reprezentativní díla, včetně děl zahraničních.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Ve srovnání s dalšími diplomovými pracemi považuji hloubku autorovy analýzy za dostatečnou, bylo by však vhodné více zdůraznit, jaké závěry jsou samostatné.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Ohledně úpravy práce neregistruji žádné problémy, seznam použitých zdrojů je zpracován pečlivě.
Jazyková a stylistická úroveň	Zatímco stylistická úroveň práce je dobrá, neboť diplomantovy názory jsou formulovány jasným způsobem, hlavní negativum práce je z mého pohledu velké množství gramatických chyb. Při oddělování vedlejších vět registruji chyby na stranách: 2, 11, 17, 18, 20, 24, 26, 27, 34, 37, 41, 43, 46, 50 a 52.

Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Diplomovou práci doporučuji k obhajobě.
---	---

Navržený klasifikační stupeň	Při zohlednění pozitiv a negativ diplomové práce navrhuji v závislosti na zodpovězení níže položených otázek pro obhajobu stupeň klasifikace „výborně“ nebo „velmi dobře“.
-------------------------------------	--

Při ústní obhajobě práce navrhuji, aby diplomant podrobně vysvětlil, v čem se jím představené závěry v diplomové práci liší od závěrů publikovaných prof. Kühnem, popřípadě v čem jeho dílo rozvíjí.

Dále doporučuji zodpovědět otázku, jak jím proklamovaná teorie pluralismu výkladových metod řeší otázku potenciálních předností jednotlivých výkladových metod za situace, kdy je hierarchie metod interpretace odmítána (k tomu viz str. 38 a násl. diplomové práce)

V Praze dne 1. září 2024

Pavel Ondřejek
oponent diplomové práce